

ŠTEV.
BROJ 2.

* V LJUBLJANI, FEBRUAR 1928.

* LETO
GODINA X.

DR. L. K.:

Deset let svobode.

(Govor slovenskega naraščajnika
svojim drugom).

Bratje mojil!

Nedorasla deca smo bili pred desetimi leti v onem času, ko so se izpolnile želje naših najboljših ljudi, rahle sanje tlačenege naroda; mi nismo še mogli prav razumeti ne grozne vojne, ki je prinesla dovršitev, ne dovršitve same.

Pripovedovali so nam, kako so živeli očetje in dedje v nemškem suženjstvu, kako je slovenski kmet tlačnil nemškemu graščaku; pripovedovali so nam, kako je bila slovenskemu človeku zaprta pot v boljšo bodočnost, kakšne ovire mu je stavljala tuja šola, tuj urad, tuja vlada. Na vseh odločilnih mestih je sedel tujec. Pa če bi našemu narodu ne bilo slabo v vseh pogledih: sužnjiji smo bili, drugorodec je bil gospod nad nami. Marsikaj tudi danes ni dobro, toda ne gospoduje več Nемеc v naši hiši, sami smo zdaj gospodarji!

Doživeli smo kot nebolgljena deca strahote velike vojne. Očetje naši so krvaveli za tujčevo stvar. Ne vsi — tudi mi Slovenci, od sovražnika najbolj stisnjeni, smo imeli proroke, ki se niso uklonili, ki so glasno klicali ves narod na odpor; proroke, ki so v najtežjem času našli pot preko bojne poljane k svojim bratom in ki so padli za svobodo.

Drugi so trpeli, nečloveško trpeli na duhu in telesu. Še tisti, ki so branili rodno zemljo proti najstrupenejšemu sovražniku na onem bojišču, čigar strahote so prekašale vse druge, še tisti so svoj dom branili brez uspeha. Brezobzirno nasilje, s katerim zdaj tam vlada tujec, v zgodovini nima primera.

Gladovali so očetje, gladovali smo mi doma; nemški in madžarski gospodje so ukazovali njim, so gospodarili nam.

Lahko jim je bilo to, ko so nas pred veki razdvojili, raztrojili, in preko ozemlja enega naroda potegnili meje držav.

Padli so ti mejniki pred desetimi leti. Svobodno smo zadihali, brat je objel brata v skupni hiši.

Doživeli smo vse to kot deca, razumeli kot deca. Zdaj je čas, da se zreli zavemo svobode in združitve naroda in svojih dolžnosti do svobode, naroda, države.

Vojna je rušila, opustošena je domovina od nje še danes, vsa obubožana. Mi bomo gradili, delali vse življenje; mi naraščalniki smo del onega rodu, ki bo zacelil rane, s katerimi smo odkupili svobodo.

Treba je, da vsi to vemo: za nami je doba herojske borbe, zdaj je prišel čas neumornega drobnega dela, čas vršitve nebroja malih dolžnosti, čas tihe, skromne službe domovini. Naša prva sokolska dolžnost je, da pripravimo za to službo duha in telo; da stopnjujemo zdaj v mladosti vse svoje sposobnosti, da bo delo našega življenja veliko in dobro.

Mladi smo še, upogljivi, prilagodljivi, duh je prožen, telo mehko. Kar hočemo, to še vse dosežemo — ne vnanjih uspehov, pač pa dragocenejših uspehov v razvoju nas samih: od nas je odvisno, da bomo kaj znali, da bomo krepki, zdravi, da bomo silne volje in značaja!

Oblikuj svojega duha in telo, da boš dober člen v verigi naroda — to je prva dolžnost do svobodne domovine!

Izpolnjuj svoje poklicne dolžnosti — to je druga zapoved. Zdrav je oni narod, kjer vsi člani tekmujejo, da vsakdo na svojem mestu stori vse ono v redu in dobro, kar mu je v ustroju naroda predpisano. Če si dijak, bodi dober dijak; če si obrtniški vajenec, izpopolnуй se v svoji stroki; če si kmet, preskušaj svojo zemljo, da bo tebi in narodu bogato rodila. Čas zahteva mnogo drobnega dela.

Prišla bo spet herojska doba, težja nego ona za nami. Še trpi naš narod v suženjstvu, komaj diha pod tujčevo peto. Samo z največjimi žrtvami mu bomo odkupili svobodo, za ceno življenj, naših življenj, v strahotnem trpljenju. Na ta herojski čas pripravljajmo duha in telo, da se za veliko stvar žrtvujemo brez oklevanja, ko bo potreba.

Sokolova smrt.

oga dana bilo je sve u gradu živo i užurbano. Nestrpljiva masa sveta stajala je pred gradskom kaznionom. Svet se gurao, tiskao, pravdao, prepirao. Policija je imala pune ruke posla.

Na jednoj strani zametnuo se živahan razgovor, koji je prelazio u prepirku. Jedan stari gospodin je neprestano dizao ruke i vikao:

»Ja vam kažem, gospodo, da je sud u ovom slučaju potpuno pravilno postupao.«

»Dokaze ovamo!« dobacivala mu jedna grupa mladića, koji su se okupili oko njega. Bili su to mladi ljudi, živi, vatreni, puni ideala... Na prsima im se svetlio sokolski znak... I dalje bi se nastavila prepirka, da se u to ne začu glas trube, na što se sve utiša. Vrata kaznionice se otvoriše i iz njih iziđoše nekoliko naoružanih ljudi. Iza ovih pojavio se On. Bio je vezan. Na licu mu se ogledao umor, ali u očima, divnim crnim očima bio je život, pravi mladenački život. Išao je ponosito kao u triumu. Na grudima mu svetli sokolski znak... Iza njega je išao sveštenik i još jedna grupa naoružanih ljudi. Vodili su ga na stratište.

»Izdao je domovinu,« govore neki između sebe.

»Zaslужio je smrt,« dobacuju drugi.

Svetina se uskomeša. Napraviše prolaz. I sva se masa krenu za osuđenikom.

Izvan grada u polju pripravljena su vešala. Krvnik i njegova dva pomoćnika čekaju svoju žrtvu. Kada su doveli osuđenika do vešala i kada se larva svetine stižala — pročitana je osuda:

»Srećko N., učitelj iz B., osuđuje se radi izdaje domovine na smrt na vešalama« — — —

Iza toga dali su mu reč. A on je počeo:

»Gospodo draga i vi, braćo moja! Uzalud mi se pravdati i vikati, da nisam izdajnik domovine, jer me smrt čeka. Ali znajte, da i sada, kada polazim u smrt, ljubim ovu svetu zemlju, koja me je odgojila. Nikada nisam ni pomislio, da je predam u ruke tuđina. Kao Soko bio sam s vama, mila braćo moja! A sokolska ideja ide samo za blagostanjem domovine i naroda! Ja polazim u smrt, braćo!

Ne mislite, da se strašim, jer Soko ne poznaje straha. Zbogom, braćo mila! Pozdravite mi milu sokolanu, preču, ruče, karike i sve, jer ih nikada moja ruka dohvatiti neće... Zbogom, gospodo, nevin polazim u smrt.«

Na mnogim licima zasijaše suze. Mladi Sokoli, koji su svoga brata Srečka dopratili, povikaše svi u jedan glas:

»Zbogom, Srečko, mili brate!«

A kad je krvnik vršio svoju dužnost, okrenuše svi Sokoli glave, da to ne vide. Srečko se ponašao kao Soko. Poslednji put video je sunce, koje je zalazilo, a onda je snimio s grudi sokolski znak, poljubio ga, stavio ga opet na grudi i smešeći se pošao u — smrt.

*
* *

Tek iza izvršene osude dotrči na konju glasnik s jednim dokumentom, u kome stajaše, da je Srečko N. bio nevin. Prisutni su bili besni na krvoloke. Došlo bi do bitke, da se u to ne začu jedan glas. Starosta Sokola uzeo je reč:

»Čujte me, gospodo i braćo! Sudbina je htela da tako bude. Smrt je uzela jednu nevinu žrtvu. Ne preostaje nam ništa drugo, nego da odamo poslednji pozdrav našem dragom Srečku.«

Puščani hici planuše, kape se skidoše. Na tome mestu zakopaše Sokola Srečka, a na grob mu staviše posebnu ploču sa stihovima:

»Tvoje ime nigd' ne gine,
verni sine domovine!«

GRISA:

Domovina, bela golobica . . .

*Domovina, bela golobica,
dvigni se visoko pod nebo:
tam kraljuje mir, prostost, pravica —
jastrebovo ne preži oko!
Zemski prah si z belih kril otresi,
združi naša srca s solncem in z nebesi,
prosta, čista kroži nad zemljó!
In ko solnčni žar te vso prešine,
spomni loga se, ki v mraku gine,
ptic, ki v robstvu žalostno pojo,
jastrebov, ki žejni kri pijó . . .
Spusti k nam ko bela se nevesta,
tu spletó ti gnezdo srca zvesta —
z novim rodóm osrečuj zemljó!*

Resnica.

resnico govoriti je mnogokrat težko. Toda človek, ki dobro in jasno premišljuje, ne pozna teh težav. Resnica je samo ena. Odkrit in pošten značaj se ji nikdar ne izogiba.

Kdor se oddaljuje od resnice, izdaja strah in plašljivost. Priznavati resnico in jo braniti, je junaštvo in zahteva značajnosti. Vse čednosti sokolske, ki jih gojimo, vse misli na polju telesne in npravne vzgoje so usmerjene k resnici, njenemu spoznanju in učenju.

Do večnosti nesmrtni Jan Hus nam je podal najsvetlejši zgled obrambe resnice. Ves svet se čudi temu svečeniku in mislecu, ki si je drznil celemu zboru in s tem tudi papežu povedati resnico — resnico, ki ga je stala življenje. Kazajoč na sv. pismo, jih je prepričal o njihovem krivem učenju in stal trdno na svojem poštemem razlaganju resnice. Bil je zato sežgan; telo je podleglo v plamenih, resnica pa je ostala. Sam izpodbuja k resnici z besedami: »Išči resnico, poslušaj resnico, uči se resnice, ljubi resnico, govori resnico, brani resnico vse do smrti, zakaj resnica te osvobodi smrti duše in končno večne smrti...« Kakor je resnično govoril, tako je tudi živel in umrl. Zato nam je Hus predstavnik resnice.

V navadnem življenju smo često v zadregi, to so trenutki, ko je težko razpoznati resnico od laži ali laž od resnice. To se dogaja tedaj, ko dopuščamo laž z molčanjem. Razni taki slučaji so, in tedaj si je vsak svest, da odvisi mnogo od tega, kako se v takem trenutku odločiš. Presodi in izprašuj samega sebe, potem šele stori. Ako se ponižaš samo enkrat tudi do manjše laži ali napake, jo zagrešiš drugič lažje in postaneš tako v kratkem času lažnik po potrebi. Potrebo lagati, tajiti ali k resnici dodajati še neresnice čutijo zlasti ljudje, ki se radi bahajo. Takšen človek gre n. pr. ob vodi in vidi, da so drugi ravno rešili potapljajočo se osebo. Takoj gre dalje in pripoveduje, da jo je rešil sam. Takšen dober norec ne ve, da ima laž kratke noge, da z njo ne pride daleč.

Ljudje so previdni. Oni spoznajo na drugih resnico in laž tako, kakor jo spoznajo pri otrocih. Samo neumneži, ki ne znajo presojudati, se dajo nalagati. Lažnik bi se moral zahvaliti vsakemu, kdor ga opozori na laž. V resnici pa se, ako je zaloten na laži, navadno ježi in prepira ter povečuje s tem svojo laž, samo da bi se mu ne bilo treba umakniti. Zato se ljudje ne brigajo za lažnike, se odstranjujejo od njih in jih tako počasi izločujejo iz dostojne družbe.

Med seboj nimate radi bahačev in gobezdačev, ki jim nedostaje resnice. Dobro veste, kako smešno, da, odvratno je, poslušati človeka,

o katerem ste prepričani, da laže. V duhu ga pomilujete, kako se trudi z izmišljenimi dogodki pridobiti ugled in spoštovanje, kako se vmisli v resničnost zlaganih dogodkov in kako s tem posebno izgublja spoštovanje. Takšen človek ne more biti spoštovan in uvaževan, niti ne more spoštovati samega sebe.

Resnica je vrhunec duševne naobrazbe. Kdor jo spoštuje in ljubi, temu je odprt svet. Zato se sokolsko in možato držite vedno resnice in z resnico pojdite v življenje!

DR. L. K.:

Sokolski razgovori.

4. Nov član sokolskega naraščaja.

Prvič novoga telovadca bodi prednjaku vedno dobrodošla prilika za sokolsko besedo. Pokažimo novincu, da se zanj zanimamo, pokažite mu pa predvsem vi naraščajniki, njegovi ožji vrstniki, da vam je dobrodošel vsak novi brat!

»Brat Tine, stopi sem pred vrsto, da te predstavim vsem telovadcem!

Prvič si med nami Sokoli. Ne morem ti danes vsega povedati, kar bi ti rad povedal o lepoti našega Sokolstva, toda na par stvari te hočem opozoriti. Ni nam beseda »brat«, s katero se nazivamo, prazna beseda — v veliko družino pravih bratov smo te danes sprejeli. Bodi ti drugim vedno dober brat, vi drugi pa Tinetu!

Vem, da si zato prišel med nas, ker te veseli telesna vadba in bi rad postal spreten in močan. Povem ti pa odkrito, da je pot dolga; vztrajaj, uspeha si lahko prav gotov, toda ne dosežeš ga ne v enem mesecu in ne v enem letu; dober telovadec, okreten in močan boš le, če ostaneš stalno na tej poti, ki si danes nanjo stopil.

Vedi še to, da pri vsej skrbi za telesno in duševno izobrazbo vsakega izmed vas ni nam Sokolom ta skrb za poedince dovolj. Mogočna družba smo, ki se je vsa posvetila službi naroda; da bo ves naš narod boljši, da ga vsega prerodimo, to je želja nas Sokolov.

Z nami, brat Tine, na delo!

5. Opomin nesocijalnim telovadcem.

Prednjak opazi, da se nekateri telovadci vedno znajo odtegniti dolžnosti pri pripravljanju orodja, blazin in sličnih prilikah. Treba je, da takšno postopanje temeljito ožigosa. Telovadce skliče v (dvo)red in jim pove približno tole:

»Dragi fantje, opazil sem že večkrat, da sta med vami dve vrsti Sokolov, bratje in — gospodje. Kadarkoli je treba prinesiti blazino, vedno planejo ponjo bratje, gospodje pa čakajo na svoje poslužitelje; kadarkoli je treba postaviti orodje — ista slika; drog čistijo vedno samo nekateri izmed vas; da, celo pri naših izletih so razdeljene vloge med brate in gospode brate.

Kaj takega bi že v navadnem društvu ne bilo lepo, še manj pa je v našem sokolskem krogu. Enake pravice — enake dolžnosti za vse — to je naše geslo.

Drugo načelo, proti kateremu grešite, je skrb za uspeh celote. Če vidiš, da bi bilo treba nekaj storiti, a čakaš na poziv in povelje, potem res ne misli, da si dober član naše družbe. Zagrabí brez posebnega poziva za vsako potrebno delo, kakor hitro le opaziš potrebo — to je sokolsko!

Pri taki priliki je na mestu tudi higijensko navodilo:

»Glede prenašanja blazin vam moram dati danes v vašo lastno korist stroge predpise:

1. Vadite vse one vaje, kjer blazina ni potrebna, brez nje.

2. Blazine naj ne vlačí k orodju en telovadec sam, ampak vedno naj primejo štirje, vsak za en konec (ročaj).

3. Blazine ne vrzi k orodju, ampak položi jo mirno na tla.

Saj razumete te predpise, če pomislite, kakšna zaloga prahu, naj-večjega sovražnika našega zdravja, se skriva baš v blazinah. Zato ravno telovadimo, če je le mogoče, na poletnem vežbališču. Če drsaš blazino po telovadnici, delaš — dobesedno delaš — prah; ko jo z viška spustiš k orodju, se vedno dvigne cel oblak prahu.

Vedno tedaj po blazine v četvoricah!»

6. Zaključek tromesečja v šoli.

Dijaški naraščaj je zaključil tromesečje. Ocene dijakov so deloma precej slabe.

Ne gre, da bi tudi v Sokolu gledali te ocene »s šolskimi očmi«. Pač pa nam šolska cenzura nudi dobrodošlo priliko, da zopet povdarimo: Vršitev dolžnosti je prva sokolska čednost.

»Nekateri izmed vas imajo v šoli prav dobre uspehe, drugim pa gre malo bolj piškavo. Ne morem in ne maram vam, ki ste že zrelejši, v oni obliki hvaliti šole, kakor se to dela pri mali deci. V letih ste pač že, ko vas neke stvari bolj zanimajo, druge manj — kak šolski predmet morda prav malo...

S čisto sokolskega — ne s šolskega — stališča bi vam rad rekel k temu par besed.

Namen vsega sokolskega dela je prospeh naroda kot celote. Ta prospeh je mogoč le pod pogojem, da so vsi življenjski organi naroda, njegovi posamezni stanoví, zdravi in delavni.

Iz tega premisleka nujno sledi, da je vestno izvrševanje poklicnih dolžnosti pogoj, brez katerega je Sokolstvo nemogoče.

Sam sem poznal mnogo dijakov, ki so zapravili po eno, dve in več let, ker so hoteli biti Sokoli zelo poceni — niso dali delu v telovadnici in v društvu svojega prostega časa, po izvršenih poklicnih dolžnostih — sokolovali so na račun svojega poklica in s tem svoj narod, ki bi mu imeli služiti, neizmerno oškodovali. — Ne mislim samo na materijalno škodo, če v kakem razredu obsediš eno leto delj — tudi ta škoda ni neznatna, vsaj na 10 do 12.000 Din jo smeš ceniti — bolj se mi zdi nevarna moralna škoda: glej, Sokol si, ki vzgajaš duha in telo in čvrsto voljo, pa padeš, ker nisi imel čuta dolžnosti, ali pa morda, ker je bil tvoj duh preslab...

Tudi v šoli, bratje, delajte, da bo vaše življenje v skladu z vašim sokolskim prepričanjem!

IGOR VIDIC:

Divič grad.

(Istarska priča.)

Sanja Istra, zemlja staroslavna,
sanja more, more adrijansko,
sanja tužno — vila očarana.
A u dvoru belom pokraj mora
Divičgradu spava sanak miran,
ponos naš i dika zemlje naše,
spava večit san — junački Marko.

Zemlju mesečina je pokrila,
osvetlila majku sedokosu,
majku tužnu, majku Jevrosimu.
»Sinko zlati, ustaj Marko mili,
da poljubim tvoje jasno čelo,
da pogladim tvoju rusu glavu.«
Tiho Marko majci odgovara:
»Srce moje sad je bez ljubavi,
pusti, majko, pusti me, da spavam,
nema zemlja šta, da me probudi.«

Zemlju mesečina je pokrila,
osvetlila ljubu zlatokosu,
ljubu vernu, Jelicu nevestu.
»Marko dragi, ustaj sunce moje,
da poljubim ti oči junačke,
da ovijem svoje bele ruke
kao bršljan tebi oko vrata.«

Tiho Marko ljubi odgovara:
»Srce moje, Jelico, je mrtvo,
ljubav moja sva je ovenela,
nema zemlja šta, da me probudi.«

Zemlju mesečina je pokrila,
osvetlila druga — Šarca-konja,
koji budi, zove gospodara:
»Ustaj, Marko, slavni kraljeviću,
zovu tebe stene i talasi,
zove tebe more adrijansko,
zove zemlja, zemlja naša sveta,
zove narod, zovu tebe braća.«
»Bog te zvao, stari bojni družo,
hajde Šarče, nosi me u borbu
na mejdan, na divlje dušmanine.«

Ide Marko, sablju si opase,
jaše Marko, Šarca-konja jaše.
Perjanica se sa šlema vije,
buzdovan mu snažna ruka diže.
Vikne Marko, klikne snažnim glasom:
»Hajte sa mnom, pobratimi moji,
hajte braćo sad na diudušmanel«
Jaše Marko kroz krvavu zoru,
prati njega jata sokolova,
jaše Marko, jaše u slobodu...

Pesma zemlje.

Sela, mirna noć, kao u bajci, gde sanjaju stare lipe u srebrnoj bašti svoje uspomene, sanjala je oko mene prva noć u oslobođenoj zemlji.

Vazduh, pun čarobnog mirisa, svetao i srebrn, pun mesečine, raztalasao se nad selom, koje je spalo, mirno i tiho, kao čedo u majčinom zagrljaju. Tamne šume šaputale su vetru svoju tajnu, siva brda pozdravljala su iz daljine. Stao sam na malom brežuljku iznad sela, zamišljen i srećan. Prva noć u otadžbini!

Iz tuđeg velegrada, gde je divlje talasao život i uživanje, vratio sam se po dokončanim studijama kući, pun briga i straha: da li ću još razumeti zemlju našu posle tolikog u tuđini provedenog vremena, da li ću još naći vezu sa njom, tom pitomom, svetom zemljom, koja mi je bila u prvoj mojoj mladosti kao očarana bašta, puna svetih tajna i čudesa.

Opet sam udisao vazduh domaćih polja, slušao lako, spokojno disanje Velike Majke, koja je sanjala svoju budućnost...

Odzvanjala su brda i doline, šume i vode Visoku Pesmu, tajanstvene psalme evanđelja buduće zore. Iz glasa polja i trave, iz šaputanja voda i šuma orila se pesma, pesma zemlje, do zvezda...

I kao glasovi zvona bile su im reči:

»Sinko! Pozdravljeno, dete izgubljeno, opet nađeno! Čekala sam te, u dugim jesenskim noćima, u tamnim zimskim večerima, u cveću proleća, u zlatu leta čekala sam te!

Napi se mog pića, mog vazduha, slušaj moju pesmu, upoznaj moje srce.

B u d i r a d n i k !

Dom naš te čeka, dom naš traži tvoju snagu, tvoju ljubav, tvoj rad! Nije još sagrađena, nije još dokončana veličanstvena zadužbina našeg naroda, nije još podignuta kula naše snage i našeg ponosa. Nisu još izrađene sve staze od srca do srca, kojima je nalog i svrha, da vezuju pojedine pokrajine među sobom u zajedničkoj težnji za napredak i cvetanje Otadžbine! Potrebni su radnici, koji rade za ovaj visoki cilj bez misli na nagradu, bez obzira na pojedina pitanja ličnosti! Potrebni su pouzdani tvorci novog života, očišćenog od svih mana i grešaka sadašnjosti. Potrebni su vođe u sunčanu, svetlu budućnost!

B u d i k o p a č !

U dubini mojih snova leži skupoceno blago, zlato i srebro, biseri, svetliji od sunca. U dušama naroda leže snovi, nedokončani i visoki, nacrti puni volje i smelosti, misli, pune veličine i ljubavi. Povuci se

u dubinu, traži čekičem i lopatom zlatne vode, koje spavaju u moje srcu, traži zapečaćene izvore žive vode, koji sanjaju u meni. Traži osećaje mojih sinova, bisere i korale slavenske duše, koji su još sakriveni i zaboravljeni. Otvori vrata potocima, koji će stvarati reke i more buduće veličine!

Budi sejač!

Zasej zlatno zrno brtžljivom rukom, toplim srcem u moje crne, pitome grudi, da bude iznikao zlatan klas u proleće naše, da bude dao mojoj dečici sad, sad svoga života. Bacaj zrna u najdublje brazde i razore čovečanstva, u srca i duše moje dece, da nikne i procveta sveta ruža ljubavi prema Otadžbini. Gaji baštu moju, gaji moje cveće!«

Oko mene pevala je zemlja svoju pesmu. Slušao sam njen glas, slušao srcem i dušom. I ove noći digao sam ruke prema nebu, svetlom i srebrnom te položio svoju zakletvu.

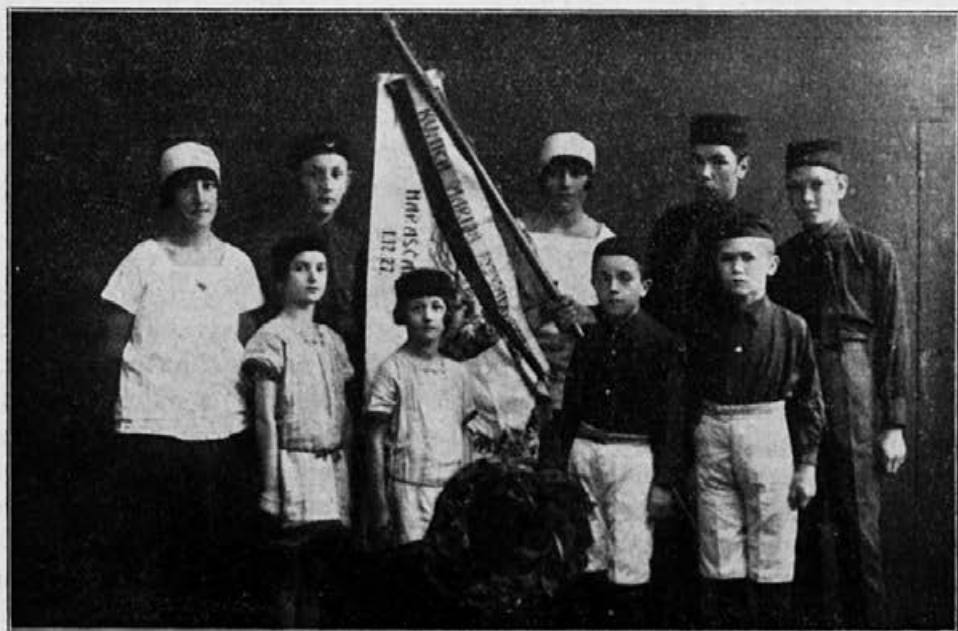
Iz daljine, preko brda, duvao je vetar, te gladio moje čelo. Bio je to blagoslov zemlje, blagoslov Velike Majke.

I u jeku noći odzvanjale su reči njene:

»Budi radnik!«

»Budi kopač!«

»Budi sejač!«

Naraščaj in deca sokolskega društva na Jesenicah z naraščajskim praporom.

Raj našega juga.

Bilo je še v jutranji zori, ko se je zbujał iz jasne jadranske noči, iz sanj svoje nekdanje slave, naš pravi raj juga — Dubrovnik. Poln solca je zasijal v dan, in to staro, sivo, viteško zidovje, prepleteno z južnim bogastvom, se je zasvetilo in odbilo v čarovitem jutranjem morju. Mimo starega vodnjaka Onofrio, popisane z zgodovino tega vrelca in mimo častitljivega božjega hrama Sv. Spasa hitim med zgodnje življenje po edini široki ulici — nazvani Trg Kralja Petra — do znane palače Divone, spomenika zgodovine Dubrovniške republike. Gledal sem spomine narodove preteklosti, a mimo so hiteli za delom stari Dubrovčani v svojih slikovitih narodnih nošah. To so južnjaki, kar čitam z njihovih žagorelih obrazov, iz njihovih oči pa blišči in odseva žar solnčnega veselja ali temne tuge, kakor je pač usoda zapisala v knjigo življenja.

Na Gunduličevem trgu sem se spomnil Markovega trga v Benetkah. Golobi... grozdje, črno in belo, smokve, vsakovrstno južno sadje... Nad temi sladkostmi južnega solca pa kraljuje vodnik Dubrovčanov, pesnik solnčnega naroda — pesnik srca in trpljenja, slavni Gundulič. Jata golobov mu spleta venec slave.

Pot me zanese skozi obokano zidovje ven na pomol. Zopet nova slika starega pristanišča. Odprto je južno morje, zidine mesta zadaj, a pred menoj se košati zeleni, tajinstveno rajski otočiček — pravi biser naše obale — Lokrum. V solncu so se belile bliske jadrnice, ki so se poigravale z lahno jutranjo kakor zefir mehko sapico. Pod menoj pa se je penilo večno morje in butalo z nedojmljivo silo narave ob čeri ter zidine, ki kot srednjeveške pošasti strme nad pobesnelo simfonijo morja.

Odhitel sem nazaj v mesto skozi zapadna mestna vrata na Pile in od tu po aleji na Gruž. Pravi raj na zemlji! Tu se košatijo aloe, stoletne agave, palme in še mnogo bogatic našega juga. Melone se ti smejejo, a pogled hiti po nizbrdu do morja, kjer vrvi življenje solca in zdravja. Gola zagorela telesa krepkih mladeničev, ki so se kopala in se liki ribam potapljala ter zopet plavala v to nedosežno azurno čisto morje, so priče zdravja in sreče. Kamor vrže solnce svoj nedosežni pramen, tam se ti zaiskri vsa rajska divota teh nepozabnih slik. Da bi videli, Sokoliči, to morje! Kot mehka svila je, ki se lesketa na solncu, kot biser, tkan z rajem našega juga! Oko se ustavi na bisernici, kjer se sveti kot diamant čuvar našega juga — Lokrum, ves v zelenju. Zdi se mi, da čujem tiho šušljanje valčkov ter droben, komaj slišen spev belih bitij v stoletnih palmah, oleandrih in pinijah.

Na desni se dviga gola Petka, a doli v dolini belo poslopje Mor-
nariške akademije, dom mladeničev, varuhov naše Adrije.

Po prašni cesti pridem do Gruškega zaliva, pristanišča za Du-
brovnik. Ob pomolu natovorjen parnik, tam vlak, ki hiti in uka proti
Metkoviču in dalje v Hercegovino. Ob levi strani obale vidim polotok
Lapud z dvorcem prestolonaslednika Petra. Hitim ob obali do izvira
Omble in zopet po isti poti nazaj v mesto.

Na zidinah gradu! To je prizor, vrèden bogastva vsega sveta.
Ta pogled v globočine, zasekane v živo skalo, okrašene s predivjo
scenerijo orjaških aloj, ki se razraščajo po zidovju do vrha.

Vedno višje se spenjam in pred menoj se širi veličasten razgled,
ki me vodi v ozadju do Korčule, Hvara, ob Pelješacu do Gruža, mimo
Dubrovnika in Cavtata do divje Boke. Vsa ta divja bliskavica južnega
firmamenta žari v tem hipu v odboju večernega solnčnega zaklona.
Tokrat sem se spomnil ob pogledu na to zidovje, te skale, gradove
in morje onih slavnih bojev, onih prečutih noči, razsvetljenih v svitu
polnočnih bakel, ko je vse to žarelo osvete in klicev po pravici in
svobodi. Danes je to samo še zgodovina, svoboden si, Dubrovnik!
Obšel sem vse zidine, ki so kot obroč sklenjene in ločijo stari Du-
brovnik od novega, modernega, a nič manj ponosnega. Pri tem ne-
navadnem izprehodu mi je obstal pogled na starih, visokih, črnih in
zamazanih hišah in vmes vodečih ozkih, stopniščnih ulicah, temnih,
mračnih, kamenitih, polnih zgodovine... in zbal sem se čudnih misli,
misli bodočnosti, ki bo uničila, kar je ustvarila preteklost.

Mimogrede mi je oko zazrlo nizko okno in skozi je padel svitel
žarek večernega solnca. Čul sem otroški smeh, zvonkljajoč, kot srebrni
kragulčki v tihi noči... Opazil sem, stopivši bližje, bradljo, drog in
drugo telovadno orodje. »To je sokolana — telovadnica!« sem vzklik-
nil ves prevzet, da v teh zidinah vidim in slišim Sokoliče. Rezki
»Pozor!« in »Zdravo!« sem še slišal, ko sem že stopal po zidinah
navzdol. Še enkrat sem se ozrl tja gori med starikavo skalovje, zidine
so se pordečile v zahajajočem solncu in stopil sem v večerni
Dubrovnik.

Kam sedaj? V duhu sem gledal še vedno nepozabne slike našega
Dubrovnika. Zopet sem čul klic morja, ki je vabilo k sebi. Sedel sem
na pomol ter zrl v daljò. Morski svetilnik mi je kazal pot, in moje
svetaželjne oči, nikdar site večne lepote južnega raja, so hitele do
svetlikajočega mesteca, zibeli starega Dubrovnika, do Cavtata in še
dalje v Boko, kamor so včeraj odhiteli moji znanci — otroci solnca.
Tiho je šuštel morje in zopet pelo isto pesem kakor v Splitu in
Korčuli. Zagledal sem se v plahi, svetli mrak pod pošastnim zidovjem
in v svitu nebeških in umetnih luči sta žarela nebo in morje tja do
Cavtata in preko, do Lokruma... Od daleč sem čul z bržečega par-
nika, ki je puščal za seboj le svitel pramen, ono večno pesem mor-
narjev — pesem južnega morja: ... zovi, samo zovi! ... Lahen večeren

pihljaj mi je prinesel ta spev, ki ga je spremljalo morje kakor ogromna harfa. Pesem naše Adrije, našega solnčnega raja, pesem Sokolov — mornarjev: svi će Sokolovi, zate život dati! V poslednjem akordu sem začul še pesem Sokoličev iz sokolane, ki so pripeli na obalo. In ta skupna harmonija me je prevzela in napotila, da tudi vam, Sokoliči, povem to, kar sem sam tu čul in videl. Bratci, sestrice! Pesem morja, mornarjev in Sokoličev iz sokolane nam priča, da je in ostane Adrija vedno naša!

ВАСИЛИЈЕ ДУЧЕВИЋ:

Песма соколу.

Полети соколе смело
на небо плаво-бело,
да твој поносни лет
задиви цео свет.

Размрскаће твоја крила
сва небесна тела,
јер носиш милом роду
братство и слободу.

Будеш ли над Југославијом
кликни снагом свом
па ћемо и ми соколићи
за тобом кликнути:

„Србин, Хрват и Словенац
састављају један венац,
сваки мисли исто, једно
да су браћа сви заједно“.

Полети соколе смело
на небо плаво-бело,
да твој поносни лет
задиви цео свет.

Sokolič in domovina.

*Tebi, domovina sveta,
zvesto sem v ljubezni vdan.
Mlada so še moja leta,
vendar tvoj sem državljan.*

*Tebi služi moje delo,
tebi moč, ponos in čas.
Zate bo srce gorelo,
ti si moja, tvoj sem jaz!*

E. Gangl.

Obletnica smrti staroste br. dr. Ivana Oražna. Dne 11. marca se spominjamo onega žalostnega dogodka, ko nam je kruta usoda iztrgala iz naših sokolskih vrst nepozabnega starosta Jugoslov. Sokolskega Saveza br. dr. Ivana Oražna, ki ga Sokolstvo ne bo nikdar pozabilo. Prvi sokolski sabor v Novem Sadu l. 1919. je postavil mladi jugoslov. sok. organizaciji zavednega Jugoslovena in s pravim sokolskim duhom prožetega br. Oražna na čelo. In v tem duhu je vodil prvi starosta naše Sokolstvo, ki je v svojih detinskih letih tako silno potrebovalo odločne in krepke roke, da se je razvijalo in rastlo. Že so se pojavili glasovi o prvem našem zletu, kjer naj Sokolstvo pokaže svojo moč in veličino, pa je zasenčila veselje turobna vest, da je nas za vedno zapustil starosta br. dr. Ivan Oražen.

Toda Sokolstvo ni obstalo ob črni senci, ki je v tem trenutku zatemnela ožarjeno obzorje. S smelim korakom in z zapanjem v lastno silo je nadaljevalo započeto delo brata staroste. Trdna zavest, da je v idealnem stremljenju pokojnikovem in v neumornem delu spas Sokolstva, naroda in domovine, je dala mladi sokolski organizaciji novih sil. V tem duhu se je razvijalo jugoslovensko Sokolstvo, v tem duhu živi še danes ter se s hvaležnostjo in s spoštovanjem spominja njega, ki je prvi vodil krmilo jugoslovenskega Sokolstva. Svetel spomin nanj bodi pobuda za uspešno delo prihodnosti, njemu pa večna slava!

Sednica načelnštva saveza »Slovensko Sokolstvo«. 19. februara o. g. sastali su se u prostorijama načelnštva COS u Tyrševom domu u Pragu načelnici sokolskih saveza udruženih u slovenski sokolski savez »Slovensko Sokolstvo«. Bila so to braća dr. Vaniček (COS), dr. Murnik (JSS), Fazanowicz (Polj. SS) i Todt (Ruski SS). Osim ovih bili su prisutni: Aga Heller, zam. načelnika COS, Štěpanek, tajnik sa-

veza SS, V. Kukec, član TO JSS. Radi odsutnosti iz Praga oprostio se predsednik saveza SS br. dr. Scheiner.

Za odsutnog br. predsednika i oba brata potpredsednika pozdravio je prisutne tajnik SS br. Štěpanek. U sednici vidi razdostan korak k novome delu. Po lepoj »Školi SS« lanjske godine se sada ovde sastavlja član saveza za rešavanje važnih sokolskih životnih pitanja, za delo, koje ima za budućnost, jedinstvenost sokolskog dela i za opstojnu podlogu saveza visoku važnost.

Nato je bio za predsednika sednice jednoglasno izabran br. dr. Vaniček, koji je zatim predložio predloge za organizaciju i zadaće nove tvorevine, načelnštva SS. Iz njih je razvidno široko i važno polje delovanja načelnštva SS. Pa bilo to pripravljanje skupnih sletova i utakmica, određivanje jedinstvenih načela sokolskog vaspitanja, ili pak briga za zblizenje nazivsolvoja pojedinih udruženih saveza, pretraživanje i ocenjivanje upotrebljenih metoda, ili skupne rasprave o tuđim priredbama i učestvovanje na njima, posvuda se razvijaju pred nama delovi bogatog programa dela, koji obećaje doneti dragocene uspehe, koje Sokolstvo kao važan slovenski čimbenik do sada nije imalo.

Nato se je sastavilo načelnštvo u smislu pravila SS. Budući so dani predlozi za promenu organizacije, se je načelnštvo sastavilo samo za vreme do odobrenja nove uredbe.

Za načelnika saveza »Slovensko Sokolstvo« je bio izabran br. dr. Jindřich Vaniček, načelnik COS, za podnačelnika pak br. dr. Viktor Murnik, načelnik JSS.

Zatim su se raspravljali predlozi za novu organizaciju načelnštva SS. Neka se postavi na širu podlogu, da se omogući u nju pozvati više radenika.

Nato su podani detaljni izveštaji o sletu u Skoplju 1928 i u Poznanju g. 1929. te se je obim razvila dulja rasprava.

Očekivati je, da će obim učestvovati svi udruženi savezi. Dulja rasprava bila je i o utakmicama u Poznanju. Namerava se prirediti slovensku skijašku utakmicu, štafetno trčanje i eventualno utakmica za prelazan dar br. Zamoyskog, o čemu pa se je rešenje još odložilo, čim načelništvo poljskog saveza izradi detaljan nacrt. Utakmice vrsti višeg i nižeg odelenja biće pristupačne udruženim savezima, barem po dve vrste iz svakog saveza. Novom načelništvu je preporučeno, da razmišlja o uvođenju pravilnih utakmica a) vrstiju saveza SS, b) za slovensko prvenstvo.

Lužiško-srbsko Sokolstvo je na svoji zadnji glavni skupščini osnovalo zavarovalni fond za telovadeče članstvo po uzoru ČOS in JSS. — Z velikim navdušenjem je bil sprejet predlog starešinstva, da zgradi v Budišinu prvi sokolski dom. — Sklenjeno je bilo dalje, da dobi članstvo svoj društveni znak, ki bo enak članskemu znaku ČOS in JSS, samo napis bo predrugačen, glasil se bo »Lužičko-Serbski Sokol«. — Savezno glasilo »Sokolske Listy«, ki izhaja mesečno enkrat, dobro napreduje in je postalo splošno narodna revija, ki ima mnogo čitateljev med narodom. — Ker Lužičko-srbsko Sokolstvo še ni od nemške vlade priznana organizacija, je dobilo savezno starešinstvo od glavne skupščine naročilo, da izposluje pri oblastih priznanje.

Češko Sokolstvo. Starešinstvo sokolske župe v Plznu in slavnostni odbor za pokrajinski zlet v Plznu sta razpisala natečaj za slavnostno telovadno sceno, ki bo uprizorjena na pokrajinskem zletu v Plznu l. 1929. — Ministrstvu narodne obrambe v Pragi je bilo predlagano, da se imenuje 38. pešpolk »Tyršev in Fügnerjev polk«. ČOS se ne strinja s tem nazivom, pač pa predlaga, da se imenuje 38. pešpolk »Fügnerjev«, eden izmed drugih polkov pa »Tyršev«, vendar naj se to imenovanje ne izvede prej nego pristane na to ČOS. — Pri letošnjih medletnih tekmah se bodo vršile tudi tekme članic za prvenstvo. Prve tri najboljše tekmovalke dobe od ČOS kolajno in priznanje. — Načelništvo ČOS, to so vsi člani tehnične odbora, se uči predpisanih prostih vaj kakor vsi člani v društvih. Proste vaje so določene za medzletno tekmo in so se jih člani načelništva naučili v treh urah. — Sokolski kolumbarij — to je prostor, kjer je shranjen pepel umrlih, ki so bili v krematoriju sežgani — bodo namestili v Tyrševem domu v Pragi. V tem kolumbariju bo shranjen pepel vseh onih sokolskih delavcev, ki imajo posebne zasluge za Sokolstvo. — ČOS je izdala majhen koledar za sokolsko dečo, ki ga je uredil br. E. Navratil, urednik dečjega lista »Vzkrišeni«.

Prvi prednjački tečaj za vodje i voditeljice naraštaja i dece. Po zaključku zbora

župskih načelnika održaće se prvi prednjački tečaj za vode i voditeljice naraštaja i dece od 16. do 28. aprila 1928 u Ljubljani. — Da omogući što veće učestvovanje stavlja TO za prijem u tečaj sada jedini uslov, da je tečajnik discipliniran vežbač, prozet sokolskim duhom, tvrde volje za delo i potpuno zdrav. Troškovi za učesnike iznosiće jedva Din 550 izuzev stroškove za put u Ljubljano i povratak. — Jer je broj učesnika omeden radi prenočišta i ostalih prostorija, treba prijave poslati najkasnije do 8. aprila 1928.

Smuška tekma Gorenjske sokolske župe v Mojstrani. Sokolska društva v goratih krajih Slovenije čim dalje bolj gojijo smučarstvo, zlasti so nekatera društva v Gorenjski sokolski župi že precej napredovala v tej panogi, ki je v zimskem času najizdatnejša telesna vaja pod milim nebom pa tudi za telesno zdravje najkoristnejša. Smučarstvo je v tej župi že na toliki stopnji, da je župa mogla prirediti že prvo tekmo za člane in za moški naraščaj.

Tekma se je vršila dne 4. marca v Mojstrani ob krasnem vremenu. Tekmovalo je 36 članov, in sicer iz sokolskih društev Mojstrana (13), Jesenice (15), Javornik (3) in Bled (5) na 15 km dolgi progi ob gorskih velikanih in obronkih gozdov. Sneg ni bil baš ugoden, vendar so tekmovalci pokazali vzorno sokolsko disciplino. Od 36 tekmovalcev jih je dospelo na cilj 34. Uspeh je bil nastopni: Lad. Kočar (Jesenice) 1:29:05, M. Klančnik (Mojstrana) 1:36:12, I. Damjanović (Mojstrana) 1:37:09, dalje sledijo: Medja, Koren, Tarman, Košir, Osenk, Šega in Ravhekar. Izven konkurence se je udeležil tekme tudi smučarski državni prvak Joško Janša, ki je prevozil progo v času 1:16:45.

Pri tekmi moškega naraščaja, ki je vozil na progi 6 km, so bili doseženi sledeči rezultati: Jakopič Albin 30:41, Klančnik Gregor 33:28, Čebašek Jože 34:49, Rabič Valentin, Jeklič Ivan, Robič Miha (vsi iz Mojstrane), Zupan Ivan, Ulčar Mirko (oba iz Jesenic), Klinar Anton (Javornik) in Razingher Stanjo (Jesenice).

Po tekmi se je vršil na skakalnici trening v smuških skokih. Pri prijateljskem sestanku je župni starosta br. Sajovic poudarjal, da je s prvo smučarsko tekmo storilo Sokolstvo korak naprej, kar je velike važnosti in vesel pojav za bodočnost. Brat Vidmar Stane, ki se je udeležil tekme kot zastopnik JSS, je poudarjal vzorno disciplino, ki so jo pokazali tekmovalci ter pohvalil brezhibno organizacijo tekme. Član Kočar in naraščajnik Jakopič sta kot zmagovalca dobila v dar krasne smučice, ki jih je poklonil br. Avgust Kozman, lastnik tovarne »Diskobolos« v Ljubljani.

Letošnje slavnosti evropskih telovadnih zvez. Od 26. do 28. maja 50letnica Unije francoskih gimnastov v Calais. —

Od 26. do 28. maja 18. slavnost kralj. hollandskega telovadnega združenja v Utrechtu. — Od 20. do 24. julija 59. slavnost švicarske telovadne zveze v Lucernu. — Od 25. do 28. julija 14. slavnost nemškega turnerstva v Kölnu. — Od 4. do 6. avgusta 9. slavnost francoske ženske telovadne zveze v Redanu. — Od 7. do 11. avgusta telovadne tekme na olimpijadi v Amsterdamu.

Dan raste. Čitali ste, da naša osnovna ura, t. j. zemlja, ne kroži tako pravilno, kakor se je trdilo. V njenem vrtenju nastajajo majhne netočnosti, zdaj ovirajoč in zdaj pospešujoč njeno gibanje. Sorazmerno najtehtnejši vzrok zaustavljanja tiči menda v — mesecu. Ta namreč povzroča, bolj nego sonce, znane »morske dobe« ali »morske pogibe«. Bibavica naših oceanov ima za posledico to, da tvori tam tekočinski svitek, nekak tvor ali uljč, ki želi vztrajati, naperjen proti privlačni luni. Ta pa se vsak dan malce zakasni napram zemskemu sukanju, ker pač vzhaja na iztoku in zahaja na zapadu. Tekočinska bula skuša torej zbog vodne lepljivosti zavirati dno morja pri kretanju od zapada proti vzhodu. Pravi povod te zavore je v tem, ker biba proizvaja horizontalne vodne struje, namerjene proti vršičku tekočinske bunke. Ta vršič ne meri točno v luno, marveč nekoliko proti vzhodu, ker ga vleče zemlja za seboj, zato so horizontalni tokovi plime in oseke jačji proti večerni nego proti jutrnji strani. To popuščanje zemске brzine morajo še povečavati redna plajhanja tekoče, jako lepke zemeljske notranjosti. Vse to polagoma daljša dnevno dobo in napočil bo trenutek — na milijone let je dotle — ko bo dan enak mesecu in ko

bosta oba trajala po priliki 55 naših sedanjih dni. Ako se bo potemtakem mesec tedaj za spoznanje podaljšal, se bo to zgodelo zategadelj, ker po znanem mehaničnem zakonu zmanjšano zemsko kolobarjenje oddaljuje luno od nas in spričo tega razteza dobo, ki je potrebna za en obrat.

Zakaj pa smo dejali, da včasih zemlja pospešeno kroži, kakor se je tupatam opazilo zadnjih tri sto let? Mislite si izbornoplesalko, ki se vrtinči na konici svojih nog z razprostrtima rokama. Če jih stisne k sebi, se dosti nagleje suklja. To je učinek klasičnega pravila iz mehanike. Isto se pripeti, kadar je ta vrtavka — mati Zemlja. Ako se n. pr. zaradi ohladitve njen premer za mrvice skrči, se za toliko zviša urnost njenega krogoteka... N.

Zviti dvorjan. Zadnji emir v Afganistanu je bil krut, a duhovit mož. Neki pesnik je na rahlo grajal vladarjeve družabne preuredbe in bil zategadelj obsojen, da se mu porežejo uhlji. Napočil je dan izvršitve, ki je po tamkajšnjem običaju pritikala dvorjanu. Ta pa je bil velik prijatelj nesrečnemu obsojencu. Zato je sklenil poskusiti vse, da bi ga rešil. Ko je žrtev poparjeno sedela na stolu, prime veljak oster nož in se obrne proti samodržcu: »Kateri del uhlja naj odrežem?« Monarh osorno zgrabi pesnika za uho. Prevejani krvnik pa seže po koranu ter jame čitati: »Vsaka stvar, ki se je dotakne predstavnik Vsemogočnega, postane sveta drugim ljudem.« Bistroumnemu gospodarju je ugajal spretni domislek, zato je pomilostil obsojenca.

Črkovnica za telovadce.

1.	A								
2.	A	A	A						
3.	A	A	A	B	B				
4.	B	B	C	D	D	D	D		
5.	E	E	E	E	E	E	E	K	
6.	K	K	L	L	L	M	M	N	
7.	N	O	O	O	O	O	O		
8.	O	P	R	R	S				
9.	S	Š	T	T	T	V	V	Ž	

Vodoravne vrste pomenijo:

1. soglasnik,
2. gib nog čez orodje,
3. nihajoč gib telesa,
4. s kolebom izveden prehod v veso,
5. sredstvo sokolske vzgoje,
6. veso, pri kateri so noge na tleh (kot med tli in telesom < 45°),
7. držo z vodoravnimi nogami,
8. sokolsko trdnjavo,
9. oddelek, iz katerega raste sokolski moški naraščaj.

Navpično po sredi: Sredstvo sokolske vzgoje (kakor 5. vodoravna vrsta).

„Sokolič“ izhaja vsak mesec ter stane za vse leto 18 Din
 Urednik Ivan Bajželj v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 28./I.
 Uprava v Učiteljski tiskarni v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Izdaja, zalaga in tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani; predstavnik Francé Štrukelj.